

Miron FLOREA

REPREZENTANȚI AI ȘCOLII BRAȘOVENE DE GEOGRAFIE DIN ULTIMUL VEAC

Situat într-un cadru natural de excepție și cu o istorie multiculturală specifică Transilvaniei, Brașovul s-a evidențiat prin geografi dedicați profesiei, cercetători ai ținutului Țării Bârsei, pornind de la **Johannes Honterus** care, în 1540, tipărește primul manual de geografie din România, înaintea primei ediții în versuri a cărții *Rudimenta Cosmographica* (publicată în varianta inițială la Cracovia în 1530) și până la profesorii și cercetătorii științifici de astăzi formați în orașul de la poalele Tâmppei.

Primul așezământ de educație și cultură al românilor din Brașov – Liceul „Andrei Șaguna” – a susținut importanța studiului geografiei prin întâiul său director, **Gavriil Munteanu**, care elaborează un manual de predare a geografiei în gimnaziu. **Dumitru Lupan**, un excelent profesor de științe ale naturii, este întemeietorul muzeului de biologie și geologie al liceului și organizatorul multor excursii aplicative în împrejurimile Brașovului.

În perioada interbelică două nume de geografi ne rețin atenția: Anton Vidrașcu și Nicolae Necșulescu. Profesorul **Vidrașcu** este caracterizat de D. Cazacu drept „dascălul impunător deopotrivă prin prestanță și prestația sa la catedră, elegant în atitudini, comportament și comunicare, informat și receptiv la orice semnal venit pe canal profesional, admirabil coleg și om de lume, ferm dar niciodată arogant sau agresiv, moldovean sadea format și educat sub auspiciul marilor tradiții ale Universității Mihailene, a cărei noblețe academică o respira fiecare cuvânt sau gest al său”¹.

Nicolae Necșulescu, absolvent al Universității București, a fost numit la numai 25 de ani profesor de geografie la Liceul „Andrei Șaguna” – situație rar întâlnită la această vârstă pentru această școală –, personalitatea sa fiind accentuată de intransigență, fermitate și performanță în spațiul procesului educațional.

Geograful care și-a legat numele de cercetarea reliefului Depresiunii Brașovului și apoi de văile transversale din România este **Nicolae Orghidan**, care și-a început cariera didactică ca director al Școlii Superioare de Fete din Brașov, actualmente Colegiul Național „Unirea”. Fiind o școală de fete, primul ei director „avea în vedere menirea femeii în cămin, în care ca fiică, soție, apoi ca mamă, ea trebuia să simbolizeze statornicie, economie și poezie”². De-a lungul mandatului său, profesorul Orghidan publică și primele anuare ale acestui liceu. Profesorul său, Simion Mehedinți, l-a îndrumat să se ocupe de relieful Depresiunii Brașovului și, în legătură cu aceasta, de evoluția văii transversale a Buzăului. Deși prin evoluția ei sugerează aproape obligatoriu o captare în zona Întorsurii, Nicolae Orghidan alege tocmai valea Buzăului pentru a demonstra existența străpungerilor anterioare din Carpații noștri. În lucrarea *Văile transversale din România* Nicolae Orghidan mărturisește: „Acum 50 de ani, când am început cercetările pe teren în Țara Bârsei răspunzând astfel la apelul magistrului S. Mehedinți către profesorii secundari, și anume de a explora orizontul geografic al orașelor unde activau în vederea predării într-un mod cât mai intuitiv a geografiei, studiul geologic al acestui colț de țară părea a fi ajuns la concluzii definitive. Schimbarea datelor geologice a atras după sine o nouă încercare de sinteză privitoare la Țara Bârsei și la valea Oltului, cuprinzând acum și marele sector transversal dintre Turnu Roșu și Mănăstirea Cozia, privit în lumina constatărilor din cursul superior al văii” (1969).

Lucrările lui Nicolae Orghidan analizează, succesiv, urmele de ghețari din Munții Rodnei, morfologia Depresiunii Brașovului, a Munților Bucegi, Munților Buzăului, Vrancei, Baraolt și

¹ D. Cazacu, *Colegiul Andrei Șaguna*, Sfântu Gheorghe, Ed. Charta, 2006.

² *** *Monografia Liceului teoretic Unirea*, Brașov, Ed. Lux Libris, 1997.

Peșani. Analizează și Defileul Dunării de la Porțile de Fier, iar sinteza preocupărilor sale o reprezintă studiul geomorfologic al văilor transversale din România.

Pentru o scurtă perioadă de timp, activitatea academicianului **Victor Tufescu** se leagă de Brașov prin ocuparea unui post de profesor la Liceul „Ioan Meșotă”. Acest post a fost obținut prin concurs, în condițiile în care s-au prezentat 180 de candidați din țară, în anul 1935. Ulterior, în anii 1938-1939, a fost bursier al Academiei Române la Sorbona, sub îndrumarea profesorului Emmanuel de Martonne.

Învățământul superior din Brașov a debutat în condiții vitrege datorită preluării în 1940, ca urmare a Dictatului de la Viena, a Academiei de Înalte Studii Comerciale și Industriale din Cluj. Din 1942, ca urmare a noii legi pentru învățământul superior, s-a procedat la ocuparea de posturi vacante de profesori și conferențieri, iar pentru Catedra de geografie economică postul i-a revenit profesorului **Laurian Someșan**³. Personalitatea profesorului Someșan, care a elaborat și un interesant curs de geografie economică mondială, l-a recomandat pentru ocuparea funcției de rector, în 1947. Printre membrii fondatori ai Institutului de Cercetări Geografice (1944) se află și profesorul Someșan, care din 1954 predă cursuri de geografie economică silvică la Facultatea de Economie Forestieră din Brașov. Din 1965 funcționează la Direcția de Sistematizare, Arhitectură și Proiectare, unde elaborează peste 200 de lucrări de geotehnică. Cercetarea științifică se leagă mai mult de domeniul geomorfologiei, îndeosebi pentru studiul Munților Călimani. Lucrările sale acoperă însă o paletă mult mai largă, care include atât studiul vieții pastorale (Munții Călimani), Câmpia Tisei, ținuturile transcarpatice, factorii orografici care influențează populația din Transilvania, cât și studiul de dezvoltare regională, cum este cazul *Funcțiunilor zonelor de contact*.

Pentru ultimele decenii ale secolului trecut trebuie amintită contribuția profesorului **Paul Binder**, care a funcționat 16 ani la Liceul Pedagogic din Brașov, unde, pe lângă prestația didactică de excepție, a elaborat studii de geografie istorică, toponimie și a analizat factorii de risc natural din ultimele cinci veacuri din Depresiunea Brașovului. A realizat o interesantă prefață la traducerea Valeriei Căliman a lucrării lui Johannes Honterus, *Rudimenta Cosmographica*, și a publicat, împreună cu Paul Cernovodeanu, lucrarea *Cavalerii Apocalipsului*⁴, în care sunt inventariate calamitățile naturale din trecutul României de până la 1800. Pentru această lucrare a consultat un vast material bibliografic din marile orașe ale țării, inclusiv la Biserica Neagră din Brașov.

În egală măsură, Brașovul a fost un important centru cartografic, pornind de la celebra hartă a Transilvaniei a lui Honterus și continuând cu realizările Institutului Cartografic „Unirea”, unde, în perioada interbelică, s-au tipărit, în policromie și condiții grafice excelente, Harta Județului Brașov la scara 1:100 000 (1928) și hărți ale principalelor masive montane de interes turistic: Postăvaru, Piatra Mare, Făgăraș, Retezat. Tradiția s-a perpetuat în perioada postbelică prin globurile fizice și politice, hărțile didactice ale României, Lumii, continentelor și ale unor țări reprezentative, realizate de Întreprinderea Poligrafică din Brașov.

Poate că școala geografică brașoveană ar fi avut mult mai multe personalități în condițiile existenței unei facultăți de geografie, instituție de învățământ superior mult mai necesară în acest oraș decât cele recent apărute în unele centre urbane datorită unor conjuncturi favorabile dar discutabile sub aspect academic.

³ Vezi Șerban Dragomirescu, *In Memoriam – Prof. univ. dr. Laurian Someșan*, în SCGGG – Geografie, tom XXXIV, București, Editura Academiei, 1987.

⁴ Paul Cernovodeanu, Paul Binder, *Cavalerii Apocalipsului*, București, Ed. Silex, 1993.

Abstract

The origins of geographic studies in Brasov are linked with the activity of Johannes Honterus, known throughout Europe at that time for his *Rudimenta Cosmographica* textbook, published in 1540. His work was continued, during the previous century, by Gavriil Munteanu, Anton Vidrascu and Nicolae Neculescu, who all taught at the „Andrei Saguna” High School. The most significant contribution was that of Nicolae Orghidan, teacher and principal at the „Unirea” High School, who published numerous physical geographic studies concerning local and regional aspects. Laurian Somesan was the first geographer of Brasov connected with university activity at the Faculty of Economic Studies, having both physical and economic geography studies. After the First World War an important Cartographic Institute was founded, for publishing many educational and tourist maps.